

Professor
Herbert Tingsten

Professor
Gunnar Dahlberg

Professor Gunnar
Westin

Professor
Erik Lönnroth

Professor Torgny
T:son Segerstedt

Docent
Folke Lindberg

Dessa svara!

HUR KUNDE DE SVÄLJA DEN NAZISTISKA IDEOLOGIEN?

En svår och ömtålig fråga som här inte kan utredas i detalj. Julien Benda och "klerkernas förräderi"

* Jag vore tacksam, om jag kunde få följande fråga besvarad i »Veckans Forum»:

Vilken är den psykologiska förklaringen till att på skilda områden så framstående personligheter som författaren Knut Hamsun, d:r Sven Hedin, samt professorerna Böök och Olivecrona i Lund kunnat svälja den nazistiska ideologin och i mindre eller högre grad varit dess förespråkare under det andra världskriget, trots Nazitysklands barbariska framfart i hela Europa och inte minst i våra grannländer — män av vilka man i stället kunde ha väntat och fordrat, att de skulle vara kulturens och humanitetens banérförare i en vrång värld? Per Plex.

Den som av fri vilja accepterar en moraliskt och intellektuellt så mindervärdig förkunnelse som nazismen måste vara någotdera av följande:

- 1) omdömeslös och hederlig
- 2) klarsynt och skrupelfri
- 3) omdömeslös och skrupelfri

En diagnos av de fall, vilka av Eder anföras som typexempel, skulle bl. a. göra det möjligt att avgöra, i vilken eller vilka av dessa grupper herrarna rätteligen bör placeras. Naturligtvis skulle en sådan operation ge ganska skiftande resultat. Hos den ene har ett motiv varit det mest verksamma, hos den andre ett annat. Man skulle kunna peka på sambandet mellan Hamsuns antidemokratiska inställning och de besvikelser han upplevde under sin amerikaitid, på Hedins naiva maktkult, på Bööks djupa förankring i »det tyska väsendet» o. s. v. En sådan undersökning skulle emellertid, om den utfördes med den grundlighet och det allvar, som ämnet kräver, nödvändigtvis leda in på ett intimt personligt plan, och f. ö. är en hel del av det material som erfordras för frågornas bedömning inte offentligt tillgängligt. Säkerligen har det inte heller varit Eder avsikt att locka fram en utredning av detta slag.

Men saken har också en principiell sida. Det framgår av Eder fråga, att Ni anser det mera upprörande, om en diktare eller en professor framträder som nazistsympatisör än om t. ex. en handelsresande eller kontorist gör det. Eder tanke är tydligen, att man måste kräva mer av de förra, eftersom de med sin intellektuella skolning borde ha lättare att genomskåda propagandafraserna och urskilja det nakna makt-

strävandet bakom dem. Men Ni menar också, att diktaren och professorn redan på grund av det yrke de valt har sin givna plats bland »kulturens och humanitetens banérförare», alltså bland försvararna av de värden mot vilka nazismen riktat ett dödligt hot. Ni har här snuddat vid en tankegång, som den franske filosofen och essäisten Julien Benda mot slutet av 1920-talet med stor brio utvecklade i sin bok om »Klerkernas förräderi» (La trahison des clercs). Med klerker avser Benda hela den kategori av människor, vilkas verksamhet inte till sin väsentliga del är inriktad på praktiska mål: präster, tänkare, vetenskapsmän, diktare, konstnärer. Dessa män har under äldre tider fungerat som mänsklighetens samvete. De kunde med en viss rätt hävda, att deras rike inte var av denna världen. Men så småningom har en betydelsefull förändring inträtt i klerkernas attityd. Många av dem har för att tala med den franske filosofen, avfallit, svikit sin höga uppgift, genom att hylla

makten, inte bara i praktiken utan även i teorien, genom att predika läran om statsintresset och klassintresset som högsta norm för det politiska handlandet. Genom att hylla handlingens män på bekostnad av tänkandets har klerkerna av den nya typen, fortfarande enligt Benda, verksamt bidragit till en nedvärdering av deras eget yrke. Bredvid den framgångsrike statsmannen eller fältherren är för dem även den mest djuplodande filosof eller poet en pygmé. Från Bendas utgångspunkter måste naturligtvis domen falla särskilt hård över de män som beredvilligt ställt sin lärdom och sina talanger till förfogande för att teoretiskt underbygga och motivera den nazistiska och fascistiska våldsregimen.

Man kan naturligtvis diskutera, om den syn på den historiska utvecklingen som Benda företräder är riktig. Det skulle föra för långt att här gå in på den saken. Man kan emellertid konstatera att de breda folklagren alltjämt känner ett behov av att se upp till idéernas män, vill ha deras ledning och vill ställa stora krav på dem. Edert eget inlägg är, i sin mån ett vittnesbörd därom.

Folke Lindberg

Folke Lindberg

SAMLINGSREGERING ELLER EJ?

Jag lyssnade med stort intresse till professor Tingstens radioföreläsning för någon tid sedan om samlingsregeringen.

Vad han hade att säga om kriget och utrikesläget väckte mitt gillande. Det glädde mig att professorn inte sällade sig till olycksprofeternas skara — den är som bekant ganska talrik i vårt land — utan tog fasta på de tecken i tiden som kan ge näring åt en viss optimism. Utan tro på framtiden kan vi aldrig få kraft att övervinna svårigheterna och bygga upp en bättre värld. Men när professorn sedan kom in på inre sven-ska förhållanden och därvid rekommenderade samlingsregeringen som den principiellt bästa styrelseformen — alltså även under normala, fredliga tider — då kunde jag inte följa med längre. Om jag minns rätt, var professorns huvudargument att endast en samlingsregering för-mär lägga sordin på partistriderna, som om de tillåtes florera fritt undergräver förtroendet för de demokratiska idealen. Det gör på mig ett egendomligt intryck att se detta argument fram-fört just nu, när vi har så färsk erfarenheter av vilka risker samlingsregerandet kan medföra just för demokratin. Vi har inte hunnit glömma, att några av de demokratiska grundvärdena, främst tryckfriheten, höll på att smussas undan

i tysthet, något som aldrig hade kunnat hända, om det hade funnits en obunden och vaken oppositionsställning. Och vill någon verkligen häv-da, att den påfallande frånvaron av en fruktbar och stimulerande politisk debatt i Sverige under krigsåren inte står i samband med att vi under denna tid haft samlingsregering? Att ett fritt offentligt meningsutbyte med klara paroller är demokratiens rätta livslust — den saken är vi väl i varje fall överens om?

Eftersom nu professor Tingsten råkar vara medlem av Veckans Forum, kanske jag kan våga hoppas att få se honom något närmare utveckla sin ståndpunkt på dess spalter. Den fråga han fört på tal är ju av central betydelse och intres-serar säkert många andra än

Folkskollärare och övertygad demokrat.

Min uppfattning om fördelarna av en sam-tillfällen, nu senast i ett par artiklar i Svenska Dagbladet. Jag skall här endast besvara Edra direkta frågor.

Naturligtvis anser jag att en fri debatt är demokratiens livsluft. När Ni säger att denna

debatt bör präglas av »klara paroller» blir jag mera tveksam. Om därmed blott menas, att man skall uttrycka sig klart, har jag intet att invända, ehuru kravet är omöjligt att realisera i större omfattning. Men antagligen menar Ni, att partierna skola framgå med klara paroller, efter bestämda skiljelinjer. Den tanken tror jag inte alls på. Tvärtom: för det samarbete, som demokratin fordrar, är det nödvändigt med en viss oklarhet i partimötsättningarna, och för en saklig och värdefull debatt är det av värde, att partilinjerna inte dominera, att människor i betydande omfattning ta ställning från fall till fall.

Jag är inte övertygad om att krigsåren kännetecknats av »frånvaron av en fruktbar och stimulerande politisk debatt». Har Ni verkligen gjort en jämförelse med tiden före kriget och kommit till denna slutsats. Enligt min uppfattning har debatten under kriget framför allt kännetecknats av att andra och till stor del väsentligare frågor än tidigare behandlats. Regeringens tryckfrihetspolitik skulle rent av kunna försvaras som ett något extravigant medel att framkalla en frisk debatt; kan Ni erinra Er ett så väsentligt och från rena partisynpunkter frigjort meningsskifte från mellankrigsperioden. En hel rad andra frågor kunna nämnas: frågan om neutralitetens moraliska grundval, vår ställning till regimerna i andra länder, den nordiska frågan. Har inte i själva verket kriget stimulerat både det offentliga och framför allt det privata meningsuttrycket?

Men låt oss säga, att Ni har rätt. Från vissa synpunkter har Ni det säkert: vi ha t. ex. inte grålat om försvaret eller socialpolitiken och inte så ivrigt som vanligt angripit de partier, som vi ej själva tillhörde. Är det en så stor förlust? Och om det är en stor förlust, beror den på samlingsregeringen? Är den inte snarare en konsekvens av den tendens till försvagande av partimötsättningarna, som kriget fört med sig och för vilken samlingsregeringen blott är ett av uttrycken?

Ni säger, att tryckfriheten »höll på att smusslas undan i tysthet». Jag förstår ej riktigt, vad Ni här avser. Inskränkningarna i tryckfriheten ledde ju från början till en ytterst livlig och från partihänsyn relativt fri debatt; om hänvisningen till denna fråga bevisar något, är det väl alltså snarast motsatsen till vad Ni påstår.

Jag har därmed i största korthet berört de frågor, som Ni ställt. Själva huvudproblemet kan jag som sagt ej uppta i detta sammanhang. Vad jag sagt avser främst att förstå Er att i denna fråga inte tänka i de schabloner, som hos oss alla tendera att ersätta en självständig uppfattning.

Herbert Tingsten

Herbert Tingsten.

»Huvudet» av konseljbordet med konungen och representanter för de fyra partierna i samlingsregeringen.

Medan patienterna på högfjällssanatorierna i Schweiz ligger nakna på altanerna, ofta sysselsatta med arbeten av skilda slag, användes i Sverige bestrålning med kvartslampa.

ÄR SOL OCH SOLBAD SKADLIGT FÖR TUBERKULOS?

Det är inte riktigt att svenska läkare anse solbad skadliga. Men för mycket sol är inte bra, och särskilt nu på våren bör allmänheten varnas

Är sol och solbad skadligt för lungtuberkulos? Läkare här i Sverige förbjuder lungsjuka att vistas i solen. Men jag har sett tidningsartiklar och även bilder från sanatorium i Schweiz där patienter å stora altaner ligger nakna och badar i sol.

Jag hoppas någon expert från Veckans Forum kan ge mig ett uttömmande svar.

Med utmärkt högaktning
Kjell Wilhelm.

Den allmänna inställning man har till solbestrålning är ju i viss mån beroende på breddgraden. I vårt klimat längtar man efter sol och anser solbestrålning nyttig. I sydliga länder är man däremot rädd för sol. I vårt land är det fint att vara solbränd. I sydligare länder är det däremot bara de förmögna som har råd att vara bleka.

Med hänsyn till solstrålarnas medicinska verkningar har man kunnat konstatera, att bestrålningen medför bildning av D-vitamin i huden, något som ju är en fördel endast om födan är fattig på D-vitaminer. På det hela taget är emellertid brist på D-vitamin icke vanlig, då solbestrålningen är som starkast. Särskilt på senvintern och våren kan solbestrålningen dock tänkas vara en fördel ur vitaminsynpunkt.

Det är möjligt att solbestrålningen har andra ännu ej upptäckta fördelar. Man vet emellertid att frånvaro av sol långa tider fördrages utan någon som helst olägenhet. Solbränna kan dölja en blekhet, som är orsakad av blodbrist. Men brist på sol framkallar inte blodbrist. Detta har man kunnat konstatera genom undersökning av gruvarbetare, som praktiskt taget aldrig får någon sol. Det är ju för övrigt ett allbekant faktum, att den långa polarnatten fördrages utan olägenhet, om födoämnestillförseln är tillräcklig och om man kan skydda sig mot kölden.

För mycket sol orsakar som bekant olägenheter först och främst därför att huden skadas. Man får så kallat solexem. Faran är särskilt stor på våren och försommaren i fjälltrakter och vid sjöstränder. Tidigt på året är huden ömtålig. Man har vidare ansett sig kunna konstatera att långvarig och kraftig solbestrålning är skadlig för det allmänna hälsotillståndet. Det är möjligt att vid stark bestrålning mer eller mindre giftiga sönderdelningsprodukter bildas i huden. Den skada i huden som orsakas av intensiv solbestrålning påminner om en

brännskada och vid brännskador har man kunnat visa att giftiga ämnen bildas. Den äggvita som sönderdelats av hettan bidrar att framkalla en mer eller mindre tydlig chock med hjärtsvagheter och dylikt.

Vid behandling av tuberkulos har man sedan länge använt sig av solbestrålning. Framför allt när det gäller ben- och ledtuberkulos har man ansett sig få goda resultat vid behandling av patienter på högfjällssanatorier. Man avväger emellertid den tid patienten utsättes för solstrålarna så att inga skador uppstår. Tiden ökas så småningom, allt eftersom patienten hinner vänja sig. Reklambilder från sanatorier i Schweiz, som visar att patienterna ligger nakna, betyder alltså ej att man där låter patienterna sola sig hur mycket som helst. I vårt land har vi ju inga högfjällssanatorier. Vi använder i stället bestrålning med kvartslampa, som har ungefär samma effekt. Man har velat påstå att den solbränna, som kvartslampa framkallar, går en smula mer i grått än den naturliga solbrännan. Men detta torde knappast vara riktigt. Även vid bestrålning med kvartslampa är det emellertid nödvändigt att undvika överdrift. Man börjar med en kortvarig bestrålning och ökar så småningom dosen. Det är alltså knappast riktigt, att läkare i Sverige anser sol och solbad vara skadligt för lungtuberkulos. Tvärtom anser läkarna solbestrålning nyttig under förutsättning av att man är en smula försiktig. Särskilt nu på våren är det emellertid all anledning att varna allmänheten. En hel del personer kommer nu snart att söka läkare, därför att de fått solexem. Man tror att man inte kan få för mycket av solen efter den mörka vintern. De skador man ådrar sig är emellertid sällan farliga, även om de är obehagliga och misssklädsamma. Om man varit oförsiktig kan man lämpligen behandla solexem genom att pudra med rent potatismjöl. Man kan också minska besvären genom att stryka på kalkliniment.

För friska personer är naturligtvis solbestrålning i måttlig utsträckning inte skadlig men om man verkligen är fullt frisk, är det sjukligt att försöka bli friskare.

Gunnar Dahlberg

Gunnar Dahlberg.